

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/329542486>

Traditional Ceramic Production

Conference Paper · December 2018

CITATIONS

0

READS

340

5 authors, including:

Rafet Çavuşoğlu

Yuzuncu Yıl University

84 PUBLICATIONS 151 CITATIONS

SEE PROFILE

Hanifi Biber

Yuzuncu Yıl University

33 PUBLICATIONS 89 CITATIONS

SEE PROFILE

Hakan Yılmaz

Yuzuncu Yıl University

80 PUBLICATIONS 484 CITATIONS

SEE PROFILE

Ömür Karslı

Yuzuncu Yıl University

26 PUBLICATIONS 30 CITATIONS

SEE PROFILE

**ULUSLARARASI
KÜLTÜR, SANAT
VE TOPLUM
SEMPOZYUMU**

18-20 Ekim 2018
VAN / TÜRKİYE

**INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON
CULTURE, ART AND SOCIETY**

18-20 October 2018
VAN / TURKEY

TAM METİN KİTABI
FULL TEXT BOOK

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ
1997

SEMPOZYUM BİLGİLERİ **Symposium İnförmatıon**

e- ISBN

978-975-7616-66-5

Yayın Yönetmeni / Publishing Director

Prof. Dr. Hasan ÇİÇEK

Yayına Hazırlayanlar / Publishers

Doç. Dr. Eylem GÜZEL	Dr. Öğr. Üyesi Nazan OSKAY
Dr. Öğr. Üyesi Aslı ERCİYES TOSUN	Dr. Öğr. Üyesi Nergiz KARADAŞ
Arş. Gör. Dr. A. Emre KESKİN	Dr. Öğr. Üyesi Hasan ÇELİKYÜREK
Dr. Öğr. Üyesi Barış MUTLU	Dr. Öğr. Üyesi Filiz KESKİN
Arş. Gör. D. Meltem DURNA ZEREK	
Arş. Gör. Dr. Sabri ŞENOL	
Arş. Gör. Aytekin ÇELİK	

Kapak Tasarımı / Cover Design

Dr. Öğr. Üyesi Rahşan F. AKGÜL

Web Tasarımı / Web Design

Dr. Öğr. Üyesi Hasan ÇELİKYÜREK

Erişime Açıldığı Tarih / Date of Access

03.12.2018

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayınları - 66

ONUR KURULU
Honorary Board

Murat ZORLUOĞLU
Van Valisi

Prof. Dr. Peyami BATTAL
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörü

SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU BAŞKANI
Chairman of The Symposium Organizing Committee

Prof. Dr. Hasan ÇİÇEK

SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU
Organizing Committee

Dr. Öğr. Üyesi Akıl Fikret TOSUN

Dr. Öğr. Üyesi Aslı Erciyeş TOSUN

Dr. Öğr. Üyesi Behçet GÜLERYÜZ

Dr. Öğr. Üyesi Filiz KESKİN

Dr. Öğr. Üyesi Melahat ÇEVİK

Dr. Öğr. Üyesi Nergiz KARADAŞ

Dr. Öğr. Üyesi Derya BARAN

Dr. Öğr. Üyesi Neslihan Şeref AKPINAR

Dr. Öğr. Üyesi Rahşan Fatma AKGÜL

Dr. Öğr. Üyesi Z. Özge Erbilten YALÇIN

Öğr. Gör. Bilal AKKÖPRÜ

Dr. Öğr. Üyesi Hasan ÇELİKYÜREK

Arş. Gör. Aytekin ÇELİK

Arş. Gör. Durdu Meltem DURNA ZEREK

Arş. Gör. Kadir Gökhan TENGİZ

Arş. Gör. Mehmet GÖKTEPE

Arş. Gör. Nihal Başak UZUN

Dr. Öğr. Üyesi Arzu ERTAYLAN

Dr. Öğr. Üyesi Barış MUTLU

Dr. Öğr. Üyesi Eylem GÜZEL

Dr. Öğr. Üyesi Handan TUNÇ

Dr. Öğr. Üyesi Nazan OSKAY

Dr. Öğr. Üyesi Afif ATAMAN

Dr. Öğr. Üyesi Gökçen ŞAHMARAN CAN

Dr. Öğr. Üyesi Nurtaç ÇAKAR

Dr. Öğr. Üyesi Turan YİĞİN

Öğr. Gör. Ayhan SÖNMEZ

Öğr. Gör. Dr. Nadir BUÇAN

Arş. Gör. Dr. Atilla Emre KESKİN

Arş. Gör. Ezgi YILDIZ

Arş. Gör. Kübra ÖZDEMİR

Arş. Gör. Mehmet Sabri ŞENOL

Arş. Gör. Savaş Onur ŞEN

BİLİM / SANAT KURULU
Scientific / Art Committee

Prof. Dr. Alev Fatoş PARSA

Prof. Dr. Alfina SİBGATULLİNA

Prof. Dr. Aslıhan ÜNLÜ

Prof. Ayşe Sibel KEDİK

Prof. Cebail ÖTGÜN

Prof. Dr. Cesur PEHLEVAN

Prof. Dilek ALPAN

Prof. Dr. Enrico CILIBERTO

Prof. Dr. Hasan ÇİÇEK

Prof. Dr. Juan Carlos ZAPATERO

Prof. Dr. Kleanti ANOVSKA

Prof. Dr. Mehmet AYGÜN

Prof. Dr. Mehmet Salih ARI

Prof. Dr. N. Aysun YÜKSEL

Prof. Dr. Osman KUNDURACI

Prof. Dr. Rafet ÇAVUŞOĞLU

Prof. Dr. Selda Kulluk YERDELEN

Prof. Dr. Şakir GÖZÜTOK

Prof. T. Emre FEYZOĞLU

Prof. Dr. Vefa TAŞDELEN

Prof. Yasemin YAROL

Prof. İnsel İNAL

Doç. Arzu ATIL

Doç. Dr. Ayşe OKVURAN

Doç. Dr. Bülent Cercis TANRITANIR

Doç. Dr. Fuat TANHAN

Doç. Masoud KOWSARI

Doç. Dr. Mehmet Zeki DUMAN

Doç. Nurbiye UZ

Doç. Dr. Özlem BELKIS

Doç. Dr. Selma BAŞ

Doç. Dr. Serhat SERTER

Doç. Dr. Seyit Battal UĞURLU

Doç. Dr. Suvat PARİN

Prof. Dr. Ali Muhammet BAYRAKTAROĞLU

Prof. Dr. Aslıhan Doğan TOPÇU

Prof. Dr. Ayşe ÇAKIR İLHAN

Prof. Dr. Cafer GIYASI

Prof. Cem ODMAN

Prof. Didem ATİŞ

Prof. E. Yıldız DOYRAN

Prof. Günay ATALAYER

Prof. Hamdi ÜNAL

Prof. Dr. John ZEMKE

Prof. Dr. M. Biret TAVMAN

Prof. Dr. Mehmet KOŞTUMOĞLU

Prof. Mehmet YILMAZ

Prof. Nesrin ÖNLÜ

Prof. Dr. Pınar ARAS

Prof. Dr. Recai KARAHAN

Prof. Dr. Süleyman Cem ŞAKTANLI

Prof. Dr. Şikâr GASIMOV

Prof. Dr. Tansel TÜRKDOĞAN

Prof. Dr. Wendy R. WEİSS

Prof. Dr. Yosi ANAYA

Doç. Dr. Ahmet EYİM

Doç. Dr. Aydan ÖZSOY

Doç. Dr. Bekir KOÇLAR

Doç. Fuat AKDENİZLİ

Doç. Dr. Gsmet TOUATG

Doç. Dr. Mehmet Akif ARVAS

Doç. N. Rengin OYMAN

Doç. Dr. Özlem ALP

Doç. Ruhi KONAK

Doç. Dr. Serap YÜKRÜK

Doç. Sevgi AVCI

Doç. Dr. Sezer CİHANER KESER

Doç. Dr. Şebnem SOYGÜDER

Doç. Dr. Tamer BALCI
Doç. Dr. Zihni MEREY
Dr. Öğr. Üyesi Abdurrahman MENGİ
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YAYLA
Dr. Öğr. Üyesi Başak KAPTAN ŞIRAY
Dr. Öğr. Üyesi Burhan YILMAZ
Dr. Öğr. Üyesi Canan ULUYAĞCI
Dr. Öğr. Üyesi Dilaram HAMREVA
Dr. Öğr. Üyesi Emine CİHANGİR
Dr. Öğr. Üyesi Faruk KALAY
Dr. Öğr. Üyesi Gökçen ERGÜR
Dr. Öğr. Üyesi Hacer ARSLAN KALAY
Dr. Öğr. Üyesi Handan TUNÇ
Dr. Öğr. Üyesi Imene BELHASSEN
Dr. Öğr. Üyesi Lütüf ÖZEN
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ÖRS
Dr. Öğr. Üyesi Onur İŞÇİ
Dr. Öğr. Üyesi Rahmi TEKİN
Dr. Öğr. Üyesi Samuel HIRST
Dr. Öğr. Üyesi Seniha Ünay SELÇUK
Dr. Öğr. Üyesi Uğur TANKUT
Dr. Öğr. Üyesi Veysi SEVİNÇLİ
Dr. Öğr. Üyesi Zekiye ÖZKAN
Dr. Karim MIRZAYE

Doç. Yüksel ŞAHİN
Doç. Dr. Zuhal Özel SAĞLAMTİMUR
Dr. Öğr. Üyesi Agâh HAZİR
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Nahide YILMAZ
Dr. Öğr. Üyesi Beyhan ÖZDEMİR
Dr. Öğr. Üyesi Bünyamin AYDEMİR
Dr. Öğr. Üyesi Celal KİZİLDERE
Dr. Öğr. Üyesi Ebru AKKÖPRÜ
Dr. Öğr. Üyesi Ersin ARSLAN
Dr. Öğr. Üyesi Füsun ÖZPULAT
Dr. Öğr. Üyesi Güneş ŞAHİN
Dr. Öğr. Üyesi Halil DURAK
Dr. Öğr. Üyesi Hasan BUĞRUL
Dr. Öğr. Üyesi Irmak BAYBURTLU
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet KULAZ
Dr. Öğr. Üyesi Mert ATALAR
Dr. Öğr. Üyesi Ozan OTAN
Dr. Öğr. Üyesi Sali SALİJİ
Dr. Öğr. Üyesi Semra GÜR ÜSTÜNER
Dr. Öğr. Üyesi Soner İŞİMTEKİN
Dr. Öğr. Üyesi Ülkü TOKATLI AKÇA
Dr. Öğr. Üyesi Yasemin Sevim SALMAN
Dr. Öğr. Üyesi Zühal Çetin ÖZKAN
Dr. Kumiko SAİTO

SEMPOZYUM SEKRETARYASI
Symposium Secretary

Dr. Öğr. Üyesi Nazan OSKAY
Dr. Öğr. Üyesi Nergiz KARADAŞ
Arş. Gör. D. Meltem DURNA ZEREK

info@cassymposiumvan.com

0546-631-96-52

DÜZENLEYENLER Organizers

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ
1997

SPONSORLAR Sponsors

ÖNSÖZ

18-21 Ekim 2018 tarihinde Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi ev sahipliğinde Van’da düzenlenen “Uluslararası Kültür Toplum Sanat Sempozyumu’nun ana temalarını kültür, toplum ve sanat oluşturmaktadır. Bilindiği gibi her toplumun bir kültürü, her kültürün sanat gibi bir ögesi vardır.

Genel olarak insanın evrene doğaya kattıkları olarak anlaşılabilen kültür bir toplumu diğerlerinden ayıran ve o toplumun geçmişten bu güne aktardığı ya da kuşaktan kuşağa aktardığı özellikler olarak da anlaşılabilir. Bu nedenle her topluma özgü milli kültür ve toplumlar arası etkileşimden kaynaklanan uluslararası kültürden de söz edebiliriz. Kültür: kuşaktan kuşağa aktarılan geliştirilen maddi ve manevi değerlerin tümüdür.

Dijital çağla beraber küreselleşmenin öznelarının hegemonyası yerel ya da ulusal/milli kültürleri zayıflatarak, yok ederek, kendi kültürünü dayatarak bir kültür bunalımına yol açıyor. Ama burada bir kültür bunalımı var.

Küreselleşmenin yarattığı bunalımdan çıkmanın yolu “ulusal kültürü koruyabilen ve aynı zamanda uluslararası kültürle bütünleşebilen” bireyler ve toplumlar ihdas etmeye oluşturmaya ihtiyaç vardır.

Bu nasıl mümkün olacak ya da olması mümkün müdür?

Bu soruya 13. Yüzyılda Mevlana bir metaforla cevap veriyor: Pergel metaforu ile.

Mevlana diyor ki: Ucu iğneli olan pergel ayağıyla kendimi İslam’da (kültürümde) sabitleyeceğim ama diğer ayağıyla da yetmiş iki milleti dolaşacağım. Yani biz bu gün bir ayağımızı kendi coğrafya, tarih, kültür ve medeniyetimizde sabitleyeceğiz; diğer ayağımızla diğer coğrafya, tarih, kültür ve medeniyetleri dolaşacağız. İyi, doğru, güzel olan ne varsa alacağız ve vereceğiz.

Türkiye’nin ve dünyanın farklı üniversitelerinden ve farklı diyarlarından gelerek aramıza katılan ve bildirileriyle bu kitaba hayat veren bütün katılımcılarımıza teşekkür ederim.

Etkinliğimize desteklerinden veren, Valimiz Murat ZORLUOĞLU; Rektörümüz Prof. Dr. Peyami BATTAL; İpek Yolu Bel. Bşk. V. Cemil ÖZTÜRK; Tuşba Belediye Başkanı Doç. Dr. Fevzi ÖZGÖKÇE; Gevaş Belediye Başkanı Sinan HAKAN; VEDAŞ yetkililerine ve katkıda bulunan herkese şükranlarımı sunuyorum.

Uluslararası Kültür Sanat Toplum Sempozyumu’nun toplumumuzun, kültürümüzün ve insanlığın ortak iyisine katkıda bulunmasını diliyorum

Prof. Dr. Hasan ÇİÇEK
Sempozyum Düzenleme Kurulu Başkanı

FOREWORD

The main themes of the “International Culture Society Art Symposium” that was hosted by Van Yüzüncü Yıl University Faculty of Fine Arts on October 18 in 2018 are culture, society and art. As it is known, every culture has a culture, every culture has an element like art.

Culture, which can be understood as something that human being added to nature in general, also can be understood as the features that distinguish one society from the other and transferring it from the past to the present or from generation to generation. For this reason, we can also talk about the international culture, which results from the interaction between national cultures and societies. Culture is all of the developed material and spiritual values transferred from generation to generation.

The hegemony of the subjects of globalization, together with the digital age, leads to a cultural depression by weakening or destroying the local or national cultures, imposing its own culture. But there is a cultural depression here.

In order to emerge from the depression created by the globalization, there is a need to create individuals and societies that can “protect national culture and at the same time integrate with international culture”. How is this possible or is this possible? He answers this question with a

metaphor in the 13th century: with the metaphor of the “compasses”. One foot is fixed, the other foot is circling. Maulana says: I’m going to fix myself in Islam with the foot of the compasses which has a needle on the tip, but I’m going to go with seventy-two nations with the other foot. So today we will fix one foot in our own geography, history, culture and civilization; we will circulate other geography, history, culture and civilizations with the other foot. We’re gonna get and give what is good, right, beautiful.

I would like to thank all the participants who came from different universities of Turkey and came from different realms of the world and joined us and gave life to this book with their papers.

I would like to express my gratitude to Our Governor Murat ZORLUOĞLU; Our Rector Prof. Dr. Peyami BATTAL; Mayor Proxy of Silkroad Municipality Cemil ÖZTÜRK; Mayor of Tuşba Municipality Assoc. Dr. Fevzi ÖZGÖKÇE; Mayor of Gevaş Municipality Sinan HAKAN; the authorities of VEDAŞ and all the contributors.

I wish the International Culture and Art Society Symposium to contribute to the common good of our society, culture and humanity.

Professor Dr. Hasan ÇİÇEK
Symposium Organizing Committee Chairman

İÇİNDEKİLER Contents

SEMPOZYUM BİLGİLERİ Symposium Information	I
ONUR KURULU Honorary Board	II
SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU BAŞKANI Chairman of The Symposium Organizing Committee	II
SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU Organizing Committee	II
BİLİM / SANAT KURULU Scientific / Art Committee	III
SEMPOZYUM SEKRETARYASI Symposium Secretary	IV
DÜZENLEYENLER Organizers	V
SPONSORLAR Sponsors	V
ÖNSÖZ Foreword	VI
TAM METİNLER Full Text	1

Feridun NİZAM -Nesrin ÖZTÜRK SALGAR Televizyon Dizilerinde Şiddetin Sempatikleştirilmesi: İçerde ve Çukur Örneği	1
Hasan ÇİÇEK Küreselleşme ve Küreselleşen Şiddet	22
Davut AKGÜL - Bülent CERCİS TANRITANIR Ütopyadan Distopyaya Zülfü Livaneli’nin Son Ada’sı ve Thomas More’un Utopia’sında Ada Kavram	32
Muhammed Safa KARATAŞ Hikâyenin Yeniden Anlatımı: Burak Aksak’ın Deli Dumrul’u	41
Hanife Neris YÜKSEL Görme Engelliler İçin Sosyal Sorumluluk Projesi: “Gören Eller”	53
Mesude Serpil ALTUN Androjen Kimliğin Küreselleşmesinde Moda Endüstrisinin Etkileri	71
Mehmet Sinan YUM Yönlendirme Tasarımı ve Elemanlarının Mimari Mekân Tasarımı Açısından Önemi	86
Gönül YILMAZ Biz Ölümün Tohumlarıyız	125
Yavuz IRMAK Endüstriyel Tasarım Ekseninde Üretilen Yaşam Birimleri	146
Kemal KAYA - Özcan ÇEVİK - Emine ÇEVİK Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihi Yerler ve Müzeler Öğretmenlerin Görüş ve Önerileri	169
Kemal KAYA - Emine ÇEVİK - Özcan ÇEVİK Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin ve Tarih Öğretmenlerinin Savaş ve Barış Kavramlarının Öğretimine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi	185

Mehmet Şirin ÇIKAR - Taha Mohamed ABDELFAHMOHANED Şiddet Diline Karşı Yükselen Bir Ses: Mohammed Saber Obaıd	199
Mehmet FİĞAN Kültürlerarası İletişim Ve Göçün Kadın Hali	216
Esin DÜZAKIN Sermayesi Sirtında Eski Sokak Esnafı	227
Nergiz KARADAŞ 2000’li Yılların Popüler Türk Sinemasında Kültürel Sermayenin İzini Sürmek	249
Emel KORU Yeni Medya ile Gelen Nefret Söylemi; “Öteki”	262
Hüseyin KÖSE - Aslı KÖSEOĞLU Çocuk İstismarı Konulu Haberlerin Yazılı Basında Sunumu Posta Gazetesi Örneği	280
Eren ALKAN Kevin Hakkında Konuşulmayanlar	314
Mehmet Zeki DUMAN Wendy Brown’un Demokrasi Anlayışı Üzerine Bir Çalışma	324
Mehmet Zeki DUMAN Van Halkının Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Görüşleri Üzerine Bir Çalışma	334
Neslihan ÖPÖZ GÖKOĞLAN Bireyselliğin Endüstriye Dokunuşu: Iris Van Herpen	352
Murat AYTAŞ Çocuklara Yönelik TV Programlarında Toplumsal Cinsiyet Stereotiplerinin Sunumu	368
Gökçen ŞAHMARAN CAN Plastik Sanatlarda Metaforik İmgeler: Çiçek, Kurbağa, Ölü Hayvanlar	384
Nadir BUÇAN Belgesel Fotoğrafta Bir Temsil Stratejisi Olarak Sahneleme	405
D. Meltem DURNA ZEREK Kültürel İmgelerin Gelenek-Yenilik Bağlamında Sanata Yansımaları	414
Sabri ŞENOL Edward Bond’un Oyun Dünyasına Şiddet: Kırmızı Siyan ve Cahil	423
Filiz KESKİN Grotesk Kavramı ve Çocuğu Hedef Alan Grotesk Yapılar	438
Filiz KESKİN Evrensel Ölçekte Mizah Yaratmanın Güçlükleri	453
A. Emre KESKİN Tarihsel Süreç İçerisinde Tiyatroda Dekor Anlayışı ve Günümüz Sahneleme Olanakları	466
Alahattin KANLIOĞLU Fotoğraf, Beden ve Dans	494
Behçet GÜLERYÜZ Sarmaşık: Bir İktidar Sarmalı	513
Akil Fikret TOSUN 2000 Sonrası Türk Sinemasında Karakterin Mucizevî Dönüşümü; Mandıra Filozofu ve Yol Ayrımı	519

Aslı Erciyes TOSUN Çağdaş Portre Fotoğrafçılığına Kavramsal Bir Yaklaşım: Philippe Halsman	538
Afif ATAMAN 1950-1970 Yılları Arası Türk Sineması ve Seyirci İlişkileri	554
Mustafa Mert ATALAR Türkiye’deki Kültürel ve Sosyal Değişimlerin Türk Sinemasına Etkileri	562
Hüseyin ÖZÇELİK - Nurtaç ÇAKAR - Duygu Kornoşor ÇINAR 1950 Sonrası Türkiye’de Apartman Mimarisinde Seramik Duvar Panoları	572
Özlem ERZURUMLU JORAYEV Sanat Nesnesi Olarak Keçe	586
Özge USLUCA ERİM - Başak ÖZDEMİR UYSAL Tasarım Yarışmaları / Üniversite- Sanayi İşbirlikleri Kapsamında Tasarıma Bakış	600
Gül BOLULU Doğanın Gizli Lifleri	607
Fahrettin GEÇEN Güzel Sanatlar Lisesi Öğrencileri İle Anadolu Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin Çağdaş Sanat’a ve Kitsch Çalışmalara Bakış Açılarındaki Fark	623
Güneş ÖZAYTEN Değişen ve Dönüşen Görsel İmgenin Temsil Gücü: Sinemada Metafor	647
Güler ÖZYILDIRAN Doğu Anadolu Bölgesinin İlk Mimarlık Okulu: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Mimarlık Bölümü	666
İpek ŞENEL ÖZAYTEN Mekânsallaşma (Spatiality) Bağlamında Sanatçının Stüdyosunu Açan Parametreler	676
Şenel GENÇ - Günay ATALAYER İstanbul Arkeoloji Müzesinde Sergilenen Yontulardaki Giysilerin Formları ve Kumaşları Üzerine Bir Değerlendirme	683
Ebru KESKİN - Günay ATALAYER Yüzeyde Görsellik Yaratmada Deneysel Bir Yaklaşımla Dokuma Eylemi	703
Serhat KOCA The Role Of Visual Forms In Generating Cinematographic Image And Turkish Cinema After 2000	720
Fahrettin GEÇEN - Emrah ASLANHAN Resim Sanatında Yer Alan İç Mekân Resimlerinin İçerisindeki Nesneler Üzerine İşlenmiş Motiflerin Yeri	733
İrem SABANUÇ GÖNÜL Geleneksel Malzemenin Sanat Nesnesine Dönüştürülmesi Üzerine Bir Örneklem	748
Nesrin ÖNLÜ Sanat Objesi Olarak Tekstiller, Yaratıcılık ve Yaratım Süreci	759
Gülcan BATUR ERCİVAN - Nevbahar GÖKSEL Keçe Zanaatının Giysi Tasarımına Yansıması ve Güncel Uygulamalar	782
Irmak BAYBURTLU - Mine Biret TAVMAN ERTUĞRUL Giyelebilir Sanat ve Dokunsal Sanat İlişkisi Bağlamında Estetik Deneyim	792
Günay ATALAYER - Feriha İŞILDAR HEKİ - Salimeh AMANJANI Bir Öykünün Görselleştirilmesi Sürecinde Yaratıcılık Tekniklerinde Bireysel Farklar	803
Salimeh AMANJANI - Günay ATALAYER - Mine BEŞEN YALÇIN Dünya Müzelerinden Seçilmiş, İkat (Çözüğü Bağlama-Boyama Desenli) Dokumalar Üzerine Görüş ve Değerlendirmeler	824

F. Yelda GEZİCİOĞLU - Günay ATALAYER Bir Kültürel Değer Olarak Desenli Tekstillere Bir Örnek	839
Zöhre EKİNCİ Nurdan Gürbilek'in Eleştirmenliği	853
Merve Mehtap TUFAN Kendiliğindenlik Olgusu Bağlamında Soyut Resim Yaratımında Entropi	873
Başak ÖZDEMİR UYSAL Halı Tasarımcı Kimliği ve Günümüz Makine Halı Tasarımları	885
Bahman Razi OLYAEİ 17. Yüzyılda İran'ın Gül Ü Murg Üslûbunun Ortaya Çıkmasında İran-Avrupa Ticaret Etkisi	894
Yosi ANAYA Overlapping Boundaries - Dialogues Between The Tradition And Individuality	918
Mehmet GÖKTEPE Resim Sanatında Anıtsal Fügürün Kullanımı	930
Mehmet GÖKTEPE Sanat, Sanatçı ve Yaratıcılık	962
Bilge TATAR 1980 Sonrası Türk Romanında Grotesk: Erbil, Eroğlu ve Anar'a Bakhtinci Bir Yaklaşım	974
Orhan ONUK 1975' Ten Günümüze Beş Türk Figür Ressamı	1011
Mazlum KALAK - Ece GÜLER - Hilmi Ekin OKTAY Van Gölü Kıyısındaki Mimari Yapıların Cephelerinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma	1024
Semra GÜR ÜSTÜNER Türkiye'de Tekstil Sanatının Bugünü	1037
Berna AYDIN Loie Fuller'dan Günümüze Performans Sanatında Dönüşen Beden	1067
Serap YILDIZ İLDEN Tasarım ve Üretim Sürecinde Heykelde Doğaçlama	1085
Emel MÜLAYİM Seramik Sanatının Yaşlı Bireylerde "Gerontolojik Uğraş Terapisi" Alanında Kullanımı ve Antalya Halil Akyüz Huzurevi Örneği	1100
Habip DAYIOĞLU - Emine Dilara KOÇAK - Filiz YILDIZ Boyamaların Renklilik Özelliklerine Farklı Mordan Maddelerinin Etkileri	1109
Habip DAYIOĞLU - Filiz YILDIZ - Şeyda EYÜBOĞLU Farklı Mordan Maddelerinin Boyamaların Işık Haslık Özelliklerine Etkileri	1122
Özlem KARAOSMANOĞLU Uzak Doğu Resim Sanatı Sumi-E Resimlerinde Kullanılan Haiku Şiirleri	1137
Bervan DEMİR - Nigar MERDA - Haluk DUĞA Sambucus Ebulus L. ile Boyanmış Tiftiğin Boyama Özelliklerine Mikrodalga Enerjisinin Etkileri	1146
Hasan Barış ÇİÇEK Kültürel Yaratım Bağlamında Sanatta Geleneksel Çağdaş Yaklaşımlar	1158
Serkan İLDEN Mekân Obje İlişkisi Bağlamında Nü Resimler De Kadın Bedeni	1169

Hüseyin SOYLU Albert Camus’ün “Yabancı” Romanında Toplumsal Eleştiri	1181
Hacire AKTAŞ İhsan Oktay Anar’ın Suskunlar Romanında Müzik	1195
Caner YEDİKARDEŞ Mehmet Siyah Kalem’in Yaratım Sürecine Psikoanalitik Yaklaşım	1212
Esra YARAR – M. Biret TAVMAN ERTUĞRUL Türkiye’de Örme Sanatı	1222
Emine KISIKLI Musikî İnkılâbı Bağlamında 1932 Cumhuriyet Gazetesi Müzik Anketi	1241
Elif TOLUN Çağdaş Türk Seramik Sanatında Kadın İmgesine Bakış	1256
Mehmet Şah MALTAŞ Modern Sanat Bağlamında Saf Sanat veya Soyut Sanat	1275
Canan ERDÖNMEZ Ayakkabıda Tasarım Süreci & Ayakkabı Tasarımı Eğitiminin Kapsamı	1285
Seyit Battal UĞURLUN- Esra AKSÖYEK Korkunun Estetiği: Güzel Sanatlarda Gotik Yansıma	1294
Meyrem DEVECİ Grafik Tasarımında Rengin Tasarımcı Açısından Yorumlanması	1316
Pelin DEMİRTAŞ DİKMEN Çağdaş Takı Tasarımında Yeni Yorumların “Yüzük Formu” Bağlamında Çözümlemesi	1326
Z. Özge ERBİLEN YALÇIN Giyilebilir Sanatta Malzeme ve Form İlişkisi	1336
Mustafa KULA Bir Alt Kültür Olarak Punk Akımı, Moda Tasarımına Etkisi ve Vivienne Westwood’un Önemi	1353
Müjgân EMRE Alyans Tasarımında Çağdaş Yönelimler	1363
D. Meltem DURNA ZEREK Güncel Sanatta Bir Anlatı Ögesi Olarak Ses	1369
Rahşan Fatma AKGÜL Bilgisayar Oyunlarının Benlik İnşasına Etkileri	1381
Handan TUNÇ Sanatçının Psiko-Patolojisi Bağlamında İntihar Olgusu	1396
Hale GEZER Estetik ve Tekstil Malzeme	1412
Sezer CİHANER KESER Çocuk Eğitimi ve Entegrasyonunda Kollektif Sanatsal Üretime Bir Örnek Olarak “Sarmaşık Projesi”	1426
Atılım ONAY- Özgür HÜNEL I. Dünya Savaşı’nda Avrupa’dan ABD’ye Tasarımcı Göçü ve Reklam Grafğine Etkileri	1441
Mehmet Ali GENÇ Evaluation of Gifted Students' Drawings Artwork in Intelligence Context	1457

Mehmet Fatih YELMEN Voyörizm(Röntgencilik) Bağlamında Fotoğraf Ve Paparazilik Temalı Bilgisayar Oyunları: Agent Heart Oyunu	1468
Gökçen ŞAHMARAN CAN Sanatsal Bir Metafor Olarak Beden	1481
Dilan Didem İLVAN NAİBOĞLU- Nilay ÖZELER KANAN Mimarlık, Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Konservatuar Binalarının Karma Kullanımına Yönelik İhtiyaç Programı Verilerinin Mimari Tasarıma Etkisi Üzerine Bir İnceleme	1495
Nilay ÖZELER KANAN - Dilan Didem İLVAN NAİBOĞLU Üniversite Eğitim Yapılarının Tasarımında Bağlama Yönelik Sorunsalların İncelenmesi: Mimarlık Fakülteleri	1512
Rafet ÇAVUŞOĞLU Urartu Takı Sanatının Süsleme Teknikleri	1528
Mehmet Fatih YELMEN Sanat ve Bilim Bağlamında Fotoğrafik Tipoloji: “Weser Kurier’de Bugün” Projesi Örneği	1542
Rafet ÇAVUŞOĞLU- Hakan YILMAZ- Hanifi BİBER - Sinan KILIÇ - Cem HAYDAROĞLU - İsmail COŞKUN- M.Fuat LEVENDOĞLU - Ömür KARSLI Bardakçı Köyü Geleneksel Seramik Üretimi	1557
Pelin HELVACI Sınır Şehrinde Çağdaşlaşma: Kars Halkevi Dergisi Doğuş’tan İzler (1933-1936)	1571
Şahabettin ÖZTÜRK Van Hüsrev Paşa Hanı Kazı ve Koruma Proje Çalışmaları	1590
Ferzende İDİZ Kadiriyye Tarikatı’nın Van’a Gelişi ve Yayılması	1612
Ferzende İDİZ Nakşibendiyye Tarikatı’nın Van ve Çevresinde Tanınıp Yayılması	1629
Serap AKSOY Vakıflı Köyü (Hatay/Samandağ) Ermenilerinde Ölüm ve Cenaze Törenleri	1646
Bülent Cercis TANRITANIR Bharati Mukherjee’nin Wife (Karım) ve Jhumpa Lahiri’nin The Namesake (Adaş) Romanlarında Göçmen Kadınlar Üzerinden Kültürel Çatışmalar	1658
Bülent Cercis TANRITANIR Anchee Min’in Empress Orchid (İmparatoriçe Orkide) ve Naguib Mahfouz’un Palace Walk (Saray Yürüyüşü) Romanlarında Toplumun Kadına Bıçığı Rol	1669
Ayşe DUVARCI Julia Pardoe Seyahatnamesinde İstanbul Konaklarındaki Fal, Büyü, Nazar Uygulamaları (Halk Bilimsel Bir Yaklaşım)	1678
Rıfat AKBAŞ Dilde Vokalik Teorisi ve Lafız-Mana Uyumluluğu Üzerine	1687
İbrahim GÜNGÖR Arap Gramerinde Bir Problem Olarak Çoğul	1702
Turgay BEYAZ - Osman AYTEKİN Tarihi Yerleşim Alanları, Kültür, Sanat ve Jeoloji	1719
Elif AKSOY - Eşref BÜLENT Tarsus Arkeoloji Müzesi Yörük Dokumaları	1739
Vildan TOK DEREÇİ Sürdürülebilir Tasarım Arayışında Kültürel Nitelikli Ürün Tasarım ve Tasarımcının Rolü	1764

Ahmet MURAT ÖZ Oilupo Etkisi: Queneau ve Edgü'ye Karşılaştırmalı Bir Bakış	1778
Deniz İNCE Orhan Pamuk'un Kar Romanında 1990'lı Yılların Kültürel İklimi	1789
Mehmet Şirin ÇIKAR - İsa GEYİK Mesaj Yüklü Kısa Öykücülük: Ahmed Ziyad Muhabbık Örneği	1802
Nurten AK Oblomov, Aylak Adam ve Niteliksiz Adam Romanlarında Aylaklık	1818
Hülya ÇALIŞKAN AKGÜL Prehistorik Dönem Kültürlerinin Tanımlanmasında Seramik Kapların Rolü	1846
Sibel GÖGEN - M. Serpil ALTUN Hekimin Hastalığı, İnce Hastalığın Romantizmi: John Keats ve Anton Çehov'un Eserlerinde Verem	1863
Meltem GÜL Türkiye'de İki Dillilik ve Kültürel Etkileşim (Arapça ve Türkçe Örneği)	1878
Cengiz ÇETİN - Kozan UZUN Arkeolojik Kazı Alanında Koruma	1886
Haluk YERGİN - Mustafa TORUSDAĞ Milli Gelir ve Mutluluk Endeksi İlişkisi: Türkiye Örneği	1900
Haluk YERGİN - Mustafa TORUSDAĞ Küreselleşme ve Gelir Adaletsizliği: Türkiye Örneği	1914
Yaprak TANRIVERDİ - Kemal ZORLU - Kahraman YAĞIZ - Erhan AKÇA Kommagene Uygarlığı Mimarisinin İnsan Peyzajı Temelinde Çevreyle Olan Uyum	1923
Yasemin GÜMRÜKÇÜOĞLU MASARACI - Gülay KAYGUSUZ Osmanlı'nın Son Döneminde Dokumacılığın İzleri	1941
Resul KARA Nesnelerin İnterneti, Nereden Nereye?	1956
Gürol ZIRHLIOĞLU Aristoteles ve Epikuros'ta Haz Anlayışlarının Karşılaştırılması	1964
Simin ŞAY - Elif SARAÇ Ahşap ve Kâğıt Üzerine Yapılmış Resimlerde Koruma-Onarım ve Farklı Uzmanların Birarada Çalışması Gerekliliği	1974
Mohamed Saber OBAİD Speech Of Autobiography: The Narrative Intent And The Comprehension Of Storytelling	1987
Mahmoud Yasin İVAD Literary Criticism Between Self and Methodology	1998
Bouchra TAKAFRASTE The Stylistic Method And The Problem Of Religious Discourse-In The Case Of Surah Duha	2004
Kezban ACAR KAPLAN Times Gazetesinde Enver Paşa Haberleri ve İmajı	2011
Hilal BOZKURT Manisa İli Kula İlçesinde Yorgancılık Sanatı	2041
Zeynep KARAŞ Tekno-Turizm: Teknolojik Gelişmelerin Turizm Ekonomisine Etkilerinin Karşılaştırmalı Analizi	2058

BARDAKÇI KÖYÜ GELENEKSEL SERAMİK ÜRETİMİ

Rafet ÇAVUŞOĞLU¹
Hanifi BİBER²
Hakan YILMAZ³
Ömür KARSLI⁴
Sinan KILIÇ⁵
M. Fuat LEVENDOĞLU⁶
Cem HAYDAROĞLU⁷
İsmail ÇOŞKUN⁸

Özet

Van Gölü'nün doğu kıyısında yer alan Bardakçı Köyü (Mahallesi) Van ili Tuşba ilçesine bağlıdır. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi yerleşke alanının hemen yanındaki köyün eski bir seramik üretim merkezi olduğu ve 1970'li yıllara kadar geleneksel yöntemlerle üretim yapıldığı bilinmektedir. Günümüzde bu köyde sadece bir usta (Osman EŞME) geleneksel yöntemlerle seramik üretimini sürdürmektedir. Köyün hemen yanındaki ocaktan alınan kil yeşilimsi bej renkli ve ince yapılıdır. Çeşitli işlemlerden geçirilerek işlenen kil hamur haline getirilip dinlendirildikten sonra, parçalar alınarak ayakla döndürülen geleneksel çömlekçi çarkında biçim verilmektedir. Biçimlendirilen seramik kaplar kum zeminde ve gölgede kurumaya bırakılmaktadır. Kurutma işleminden sonra seramik kap üzerine yüzey işlemleri uygulanmaktadır. Bu işlemlerin başında bazı kapların yüzeyine uygulanan açkı (perdah) işlemi gelmektedir. Kap yüzeyi farklı nitelikli killeriyle astarlanabilir ya da bezenebilir. Bezemeler boyayla, çizerek ya da kabartma yaparak uygulanabilir. Yüzey işlemlerinin ardından seramik kapların fırınlama işlemine geçilir. Bardakçı köyünde kullanılan seramik fırını kerpiçten inşa edilmektedir. Dairesel planlı, basamaklı ve ortası baca şeklinde olan bu fırınlar köyde *pur* diye adlandırılmaktadır ve iki bölümden oluşmaktadır. Alttaki *ateşlik* denilen ocak kısmı üstteki, pişecek kapların konulduğu *hıncilek* adlı bölümden bir ızgara ile ayrılmaktadır. Pişirme işleminden sonra seramik kaplar genelde pembemsi ya da kırmızımsı renkli olmakta ve yüzeyinde çark izleri görülmektedir. Üretilen seramik kaplar arasında günlük kullanıma yönelik çanaklar, çömlekler, testiler ve çeşitli büyüklükte küpler dışında turistik amaca yönelik farklı formlar da bulunmaktadır.

Atahtar Kelimeler: Van, Bardakçı, Seramik Atölyesi, Seramik Fırını, Hıncilek

¹ Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Prof. Dr., rcavusoglu@yyu.edu.tr

² Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Dr. Öğr. Gör.,

³ Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Antropoloji Bölümü, Doç. Dr.,

⁴ Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü, Arş. Gör.,

⁵ Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Arş. Gör., sinankilic@yyu.edu.tr

⁶ Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Antropoloji Bölümü, Arş. Gör.,

⁷ Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Öğr. Gör.,

⁸ Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Öğr. Gör.,

Traditional Ceramic Production In Bardakçı (Van - Eastern Turkey)

Abstract

The Village of Bardakçı located on the eastern shore of Van Lake, and belongs administratively to the province of Van, district of Tuşba, right next to the campus area of the University Van Yüzüncü Yıl. The village is known as a traditional ceramics production center, where the traditional methods were applied until 1970ies. Today, only a potter (Osman Eşme) continues to produce ceramics by old production methods. The greenish-beige and fine grained clay is taken from the eastern quarry of the village. After various processes and resting the clay is cut to pieces and formed on the traditional potter's wheel, which turned by foot. The shaped pots are left to dry on the sandy ground in a shadow place. After the drying process, surface treatments are applied. One of these processes is the burnishing of the surface of some vessels. The surface can be slipped or decorated with different type of clays. Decoration can be applied by painting, drawing or embossing on the pot surface. After the surface treatments the firing process is beginning. The ceramic kiln used in the village is built of mud-brick. These type of kilns with circular plan and steps are called “pur”, and consist of two parts. The lower part, which is called “ateşlik” (fire place) and separated from the upper part by a grill from. The upper part is called "hıncilek", where the pots are placed to be fired. After the firing process, the vessels became generally pinkish-reddish in color and the wheel lines are visible on their surface. Among the produced ceramic pots there are different forms for daily use such as bowls, jugs, pitchers and jars in different sizes, also different forms for touristic purposes.

Keywords: Van, Bardakçı, Ceramic atelier, Ceramic Kiln, Hıncilek

GİRİŞ

Arkeolojik araştırmaların en temel unsurlarından birini çanak çömlek buluntular oluşturur. Bu araştırmalarda incelenen seramik eşyaların farklı dönemlerde ve farklı kültürde değişik özellikler gösterdiği ortaya koyulduğundan, geçmişten günümüze çeşitli kültürlerin ayırt edilebileceği ve birbirleriyle karşılaştırılabileceği bir arkeoloji yöntemi olarak karşımıza çıkmıştır. Çanak çömlek üretiminin Güneybatı Asya’da yaklaşık M.Ö. IX. binyılın sonlarında ortaya çıktığı düşünüldüğünde, bu tür eşyalar sayesinde insanlık tarihinin oldukça uzun bir zaman dilimini çok geniş bir coğrafya içinde analiz edilebileceği anlaşılmaktadır. Bu çalışmanın konusu olan Van Gölü Havzası’nda ise, bugün için bilinen en eski seramik kaplar M.Ö. VI. binyıla tarihlenen Güneydoğu Anadolu, Kuzey Suriye ve Kuzey Irak’ta yaygın Halaf türü seramiklerdir (Çalışkan-Kılıç vd. 2017).

Seramik yapımında kullanılan kil doğada yaygın olarak bulunur. Kilin ısıtılmasıyla yapısında birtakım değişiklikler meydana gelir. Tarihöncesi dönemlerden beri dayanıklılığının arttırılması ve pişirmenin kolaylaşması amacıyla kile çeşitli katkı maddeleri eklenmiştir. İlk başlarda tamamen elle yapılan seramik kaplar, M.Ö. IV. binyıldan itibaren Mezopotamya’da yavaş dönen çarkta biçimlendirilmeye başlamıştır. Seramik teknolojisinde hızlı dönen çarkın kullanılması ise M.Ö. III. binyıl başlarında, Mezopotamya, Güneydoğu Anadolu, Suriye ve Doğu Akdeniz kıyılarında kentleşme sürecine bağlı olarak yaygınlaşmıştır (Güner 1988: 9-11).

Anadolu’da geleneksel seramik üretimi konusunda 1970’li yıllara kadar sadece birkaç makale yayımlanmıştır. Bunlardan ilki Ali Rıza Yalın tarafından Gaziantep’in güneyindeki Türkmen köylerinde derlenen seramik işleridir (Yalın 1940). Yalın aynı makaleyi daha sonra yeniden yayımlamıştır (Yalın 1946). Oysa 1930’lu yılların başında Anadolu’da geleneksel çömlekçilik konusunda bazı araştırmaların yapılmaya başladığı anlaşılmaktadır. Bu amaçla 1932 yılında yapılan bir anket çalışmasının sonuçları yıllar sonra H. Z. Koşay tarafından derlenerek yayımlanmıştır (Koşay 1962). Nihayet konuyla ilgili ayrıntılı bir çalışma 1972-1977 yılları arasında İsviçre’deki Ceramica-Stiftung’dan aldığı finansal destekle Güngör Güner tarafından yürütülmüş ve kitap olarak yayımlanmıştır (Güner 1988). Bu çalışmada daha önce Koşay’ın yayımladığı haritada saptanan 30 seramik üretim merkezine 16 yeni merkezin daha eklendiği görülmektedir (Koşay 1962: lev. XXXVI; Güner 1988: 15; Çobanlı ve Demir-Oransoy 2007: 428).

Bu çalışmalar göz önüne alındığında Anadolu’da seramik üretiminin birkaç il dışında neredeyse her yerde tespit edildiği görülmektedir. Her üretim merkezi kendi yöresindeki kil kaynaklarını kullanarak yine kendi geliştirdikleri yöntemlerle seramik üretmektedir. 1990’lı yıllarda üniversitelerde seramik sanatıyla ilgili eğitimin yaygınlaşmasıyla Anadolu geleneksel seramik üretimine olan ilgi de artmış ve konuyla ilgili akademik çalışmalar ortaya çıkmaya başlamıştır (Çobanlı ve Demir-Oransoy 2007: 427).

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi yerleşke alanının hemen yanındaki Bardakçı köyünün eski bir seramik üretim merkezi olduğu ve 1970’li yıllara kadar 17 atölyesiyle geleneksel yöntemlerle seramik üretildiği bilinmektedir.¹ Seramik için gereken kil de hemen köyün yanındaki kil ocağından alınmaktadır. Bu kil yeşilimsi renkli ve ince yapılıdır. Bu kilden elde

¹ Yapılan bir araştırmada 1972-1977 yılları arasında tespit edildiği belirtilen başlıca seramik üretim merkezlerinden biri de Van-Bardakçı köyüdür (Güner 1988).

edilen seramik hamuru ayakla döndürülen çömlekçi çarkında biçimlendirilmekte ve basamaklı ve kulemsi bir fırında pişirilmektedir. Pişirmeden sonra ortaya çıkan yüzeyi düzeltilmiş seramiğin dış yüzeyi genelde pembemsi ya da kırmızımsı renklidir. Seramik yüzeyinde çark izleri görülmektedir. En çok üretilen seramik kaplar arasında çanaklar, çömlekler, testiler ve çeşitli büyüklükte küpler bulunmaktadır.

Bardakçı köyünün geleneksel bir seramik üretim merkezi olarak “bardakçı” adını taşımasının üzerinde durulmalıdır. Söz konusu adın Türkçe su içilen kap anlamında kullanılan “bart” sözcüğünün sonuna “-ak” yapım ekinin gelmesiyle oluşmuş olduğu açıktır. Bardak, eski zamanlarda pişmiş topraktan yapılan seramik kaplara denir. Buna göre “bardakçı” seramik kap kacak yapan ve satan anlamında bir yer adı olarak karşımıza çıkmaktadır. Yer adı bu haliyle 1928 yılında zamanın İçişleri Bakanlığı tarafından yayımlanan köy adları listesinde geçmektedir. O halde köy adının Osmanlı döneminden günümüze değişmeden geldiği söylenmelidir. Zira bugün köyde yaşayanlar herhangi başka ve daha eski bir yer adı bilmemektedirler.¹ Dolayısıyla, bölgenin önemli bir seramik üretim merkezi olan bu yerin en başından itibaren üretilen mal nedeniyle Türkçe bir yer adıyla anıldığı ortadadır.

Bardakçı köyünün Birinci Dünya Savaşı öncesi bir Hristiyan yerleşimi olduğu söylenmektedir. Buna göre burada söz konusu ettiğimiz Bardakçı köyü seramik yapmaya uygun bir kil yatağı üzerinde kurulmuştur. Ancak bu köyün bir zamanlar kuzeydoğuda, bugünkü Organize Sanayi Sitesi’nin kuzeyindeki tepe üzerinde yer aldığı inanılmaktadır. Eski yapılara ait kalıntıların bulunduğu bu yer halen bugünkü Bardakçı köyünün mera alanıdır. Eğer bu bilgi doğruysa seramik yapımına uygun kil kaynağının üzerinde kurulu olan bugünkü köy yerinin bir zamanlar seramik atölyeleriyle fırınların bulunduğu bir üretim merkezi olduğu düşünülebilir. Çömlekçiler belki de kuş uçuşu 6 km. kuzeydoğudaki *Katar* adıyla bilinen sırtlarda yer alan eski köyden bu üretim merkezine gelip gitmektedir. Bardakçı köylüleri meralarına gidip gelmek için halen söz konusu gidiş gelişlerin yapıldığı eski yolu kullanmaktadır. Eski yol, bugün üniversite arazisinin kuzeyinden Erciş yoluna çıktıktan sonra doğudaki sırt üzerine *Nevalémaho* adlı dere yatağından çıkmaktadır. Derenin su gözü sırtın tepesinde yer almaktadır. Tepenin güney yamaçlarına ise *Bızanok* (Keçilik) denmektedir.

Bardakçı köyünde yaşamış olan Hurşit Eşme’nin² (1870-1974) çocuklarına anlattığına

¹ < <http://nisanyanmap.com/?y=bardak%C3%A7%C4%B1&t=van&lv=1> > adresinde geçen ve 1914 yılı Patrikane sayım kayıtlarında geçtiği belirtilen ve Bardakçı köyüyle eşleştirilen Çıraşen’in başka bir yer olduğu anlaşılmaktadır. Zira yöre halkı bölgedeki eski yerleşim adlarını halen bilmekte ve kullanılmaktadır.

² Köydeki seramik ustası Osman Eşme’nin büyük babasıdır.

göre, Birinci Dünya Savaşı sonrasında terk edilen Bardakçı köyüne ilk yerleşenler 4 km. kadar batı-kuzeybatıdaki Zeve köyünden gelen Türklerdir.¹ Yeni yerleşimciler Birinci Dünya Savaşı başında Zeve köyündeki katliamdan kurtulan kadın, çocuk ve yaşlılar ile o dönemde askerde olup geri dönen erkeklerdir. Başta köyde kalan birkaç Hristiyan çömlekçi ustasıyla birlikte çömlekçilik işi sürdürülmek istenmiş olsa da, bu ustaların Kars tarafına göç etmişlerdir. Bunun üzerine, Türkiye-İran sınırının hemen diğer tarafındaki Kotur köyünden çömlekçi ustaları davet edilerek 1920’li yılların başlarında Bardakçı’da ortak çömlek üretimi yeniden başlatılmıştır.

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi akademisyenleri Bardakçı köyündeki seramik üretiminin yeniden canlandırılması için uzun yıllar çeşitli projeler yürütmüş, desteklemiş ve konu üzerine çeşitli bilimsel araştırmalar yayımlamışlardır.² Son olarak Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Edebiyat Fakültesi’nin farklı bölümlerinden akademisyenlerin gözetiminde Arkeoloji Bölümü öğrencileriyle birlikte bir seramik atölyesi projesi gerçekleştirilmiştir.

1. VAN BARDAKÇI KÖYÜ SERAMİK ATÖLYESİ UYGULAMA PROJESİ

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü “GENÇDES-2017/1” destekleme programı kapsamında yürütülen “**Van Bardakçı Köyü Seramik Atölyesi Uygulama Projesi**”, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Arkeoloji Bölümü’nden Prof. Dr. Rafet Çavuşoğlu’nun yürütücülüğünde, Arkeoloji Bölümü öğretim elemanları Hanifi Biber, Sinan Kılıç, Cem Haydaroğlu ve Gökhan Bilen; Antropoloji Bölümü öğretim elemanları Hakan Yılmaz ve M. Fuat Levendoğlu; Felsefe Bölümü öğretim elemanı Ömür Karanlı ile Arkeoloji Bölümü’nün 10 öğrencisinden oluşan proje ekibi tarafından sürdürülmüştür. Proje çalışmaları 24 Nisan - 24 Haziran 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Projenin hedefleri, Arkeoloji Bölümü öğrencilerine seramik üretimiyle ilgili teorik dersler vermek, seramik üretiminin bütün aşamalarına ait işlemlerin öğrenciler tarafından gerçekleştirilmesi amacıyla atölye uygulamaları yapmak ve teknolojik gelişmelerden ötürü kaybolmaya yüz tutmuş seramikçi geleneğinin yaşamasına katkıda bulunmaktır. Proje

¹ < <http://nisanyanmap.com/?y=bardak%C3%A7%C4%B1&t=van&lv=1> > adresinde geçtiği gibi köyün bir “Kürhüseyin” yerleşimi olduğu bilgisi doğru değildir. Zeve Türklerinden başka Bardakçı köyüne zaman içinde çeşitli yerlerden gelip yerleşen aileler olduğu anlatılmaktadır.

² Bu konudaki ilk çalışmalar Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’nde düzenlenen 12. *Kil Sempozyumu* kapsamında sunulan bildirilerdir (Kılıç ve Çalışkan 2005; Yakupoğlu ve Açlan 2005). Aynı üniversitede Bardakçı kilinin de konu edildiği çeşitli tezler üretilmiştir (Alkan 2008; Kılıçer 2009; Ateş 2010; Çiftçi 2013). Ayrıca Van Valiliği desteğiyle düzenlenen *V. Uluslararası Van Gölü Havzası Sempozyumu* kapsamında sunulan bildiriler arasında Yüzüncü Yıl Üniversitesi’nin Bardakçı köyüne etkisi konusu ayrıntılı olarak irdelenmiş bulunmaktadır (Işık ve Erol-Işık 2010). Ayrıca Ege Üniversitesi Arkeoloji Bölümü’nden A. Batmaz özellikle Urartu çanak çömleği üretim tekniklerini incelemek üzere Bardakçı köyünde araştırmalar yürütmüştür (Batmaz 2016).

çalışmaları, Geç Osmanlı döneminden beri seramik üretiminin devam ettiği bilinen Van'ın Tuşba ilçesine bağlı Bardakçı Köyü'nde Osman Eşme'ye ait atölyede gerçekleştirilmiştir. Osman Eşme, bu mesleği aile büyüklerinden öğrenmiş ve bir atölye kurarak geleneksel seramik üretimini devam ettirmiştir.

Proje kapsamında Arkeoloji Bölümü öğrencilerine verilen teorik derslerde sanat ve zanaatın anlamı ile tarihsel gelişimi, Van Gölü havzasının kültür tarihi içinde seramiğin yeri, seramik üretiminin gelişimi ve temel özellikleri, seramik üretiminde cinsiyet rollerinin etkileri hakkında sunumlar yapılmıştır. Daha sonra başlayan atölye çalışmalarında seramik yapımı için gerekli olan kil çeşitleri Bardakçı ve Halkalı köyleri ile Bitlis Mutki ilçesindeki kil yataklarından temin edilmiştir.

Gönüllü olarak projede yer alan öğrenciler, iki aylık süreç boyunca seramik sanatının felsefi, antropolojik ve arkeolojik yönleriyle ilgili çeşitli seminerlere katılmışlardır. Atölyede ise seramik ustasının rehberliğinde sanatsal yaratıcılıklarını keşfetmişler, kili yoğurup, biçimlendirip pişirerek seramik üretimi gerçekleştirmişlerdir. Amatör ve çekingен adımlarla başlayan bu deneyimin, giderek profesyonelleşerek sanatsal ve işlevsel tasarımlara dönüşmesi olanaklıdır.

1.1. Atölye Çalışmaları

Atölye çalışmalarında seramik yapımı için gerekli olan kil çeşitleri Van'ın Bardakçı ve Halkalı köyleri ile Bitlis Mutki ilçesindeki kil yataklarından temin edilmiştir. Seramik üretimi ise bir dizi farklı aşama sonunda gerçekleştirilmiştir. Öncelikle ham kil güneşte kurutularak tokmakla dövülmüş ve sır elekten geçirilmiştir (Res. 1). Elde edilen bu kil ununa *puşi* denir. Puşi daha önceki seramik çalışmalarından kalan cıvık kil çamuruyla birlikte karıştırılır. Bu karışıma *palur* denir. Daha sonra yere ince bir *puşi* tabakası serilerek elde edilen *palur* bunun üzerine yığılır. Bu yığın üzerine çıkılarak yerde belli bir kalınlıkta kil tabakası oluşuncaya kadar çiğnenmiş ve yeni bir *palur* tabakası elde edilmiştir (Res. 2). Bu tabaka ucu kanca biçimli metal bir aletle kare biçimli parçalara bölünmüş ve her bir parça kendi içine kıvrılarak bir kenara istiflenmiştir. Daha sonra yere yeniden *puşi* serpilmiş ve bunun üzerine bir kenara istiflenen *palur* parçaları yeniden yığılarak yoğrulmuştur. Bu işlem istenilen hamur kıvamı elde edilene kadar birkaç kez tekrarlanmıştır. Son aşamada yere *puşi* yerine elenmiş odun külü serpilmiş, artık istenen kıvama gelen *palur* bunun üzerine yığılarak çiğnenmiş, yayılan *palur* tabakası yeniden kesilerek kare biçimli parçalara bölünmüştür. Bu parçalar yere vurularak sıkıştırılmış ve köşeleri düzgün bloklar haline getirilmiştir (Res. 3). Bu bloklar

atölyenin bir köşesinde istiflenerek üzeri çabuk kurumaması için örtülmüş ve dinlenmeye bırakılmıştır.

Birkaç gün bekletilen *palur* blokları artık kap üretimine hazırdır. Yapılacak kabın büyüklüğüne göre bloklardan koparılan parçalar tezgâh üzerinde bir süre yoğurulmuş, bu sırada ele takılan kil parçası içindeki katı maddeler ayrılmıştır. Çarka yerleştirilmeden önce *palur* parçası tezgâh zeminine vurularak sıkıştırılmış ve bir topak haline getirilmiştir. Bu iş, usta çarkta çalışırken ona yardımcı olan ve *şagirt* adı verilen çırak tarafından yapılmaktadır.

Kil kaplar çarkta çekilmeden önce tablanın merkezini bulmak ve kil topağının tablaya yapışmasını sağlamak için çark tablasına bir parça kil sıvanmıştır. Döndürülen çarkın tabla merkezi *yarımay* denilen ahşap ya da metal bir aletin ucuyla belirlenmiş ve ardından çark durdurularak kil topağı tabla üzerine oturtulmuştur. Çark yeniden döndürülmeye başlamış ve bu sırada kenarlardan vurularak kil topağının tablanın tam ortasına yerleşmesi sağlanmıştır. Çark dönerken topak yüzeyindeki fazlalıklar *yarımay* kenarı ya da işaret parmağıyla sıyrılmıştır. Böylece çark üzerinde dönen kil topağına biçim verilmeye başlanmıştır. Bu işlem sırasında parmaklar arada bir *manişk* denilen ayran kıvamındaki killi suya batırılarak ıslatılmıştır (Res. 4).

Üretilen kaplar arasında çanaklar, çömlekler, kadehler, bardaklar, kumbaralar, testiler, tabaklar, meyvelikler, mumluklar, koku kapları, vazolar ve çeşitli büyüklükte küpler bulunmaktadır. Bu kap çeşitleri yöre halkının halen severek kullandığı ve tükettiği türdendir.

Çarkta biçim verilen kaplar dibinden kil kesme ipiyle kesilerek tabladan alınmış ve kurumaması için kum serilmiş gölge bir yere bırakılmıştır (Res. 5).

Kulp takılmak istenen kap hava şartlarına bağlı olarak birkaç gün kurumaya bırakılmaktadır. Kulp nispeten cıvık kil ile şekillendirilmektedir. Bunun için önce kulp yapılacak kil parçası birkaç kez yoğurularak istenen kıvama getirilmekte. Daha sonra hazırlanan kulp tezgâhın kenarına oturtulmaktadır. Bu işlem sırasında kil kap yapımından farklı olarak temiz su ile kulp kili uzatılmaktadır. Daha sonra avuç içine alınan kulp kiline şekil verirken *manişk* kullanılmaktadır. İstenilen uzunluğa gelen kulp kili başparmak ve işaret parmağının arasında sıkıştırılarak kesilmektedir. Dinlenmeye bırakılan bu kulp killeri kısa bir süre sonra daha önce yapılan kaplara kulp çekme yöntemi ile takılmaktadır.

Birkaç gün kuruduktan sonra üretilen kil kapların yüzeyine parlak bir görünüm vermek istenmiş ve perdahlama/açkılama işlemi uygulanmıştır. Bu işlem kurumuş kil

kapların yüzeyine irice bir akik taşının belli bir baskı ile sürtülüp parlatılmasıyla gerçekleştirilmiştir. Perdahlama/açıklama işlemi bitince kap yüzeyinde biriken tozlar kadife bir bezle temizlenmiştir (Res. 6).

Kil kapların kurutması sırasında yüzeylerine perdah/açık ya da astar gibi yüzey işlemleri dışında farklı tekniklerle bezeme de uygulanabilir.

Pişmeye hazır hale gelen kil kaplar dikkatle fırına yerleştirilmiş ve fırın yakılmıştır (Res. 7-8). Artık bundan sonra ateşin harareti kontrol edilmeli ve günlerce uğraşarak hazırlanan kapların zarar görmeden pişmesi sağlanmalıdır.

1.2. Bardakçı Köyü Seramik Fırını

Fırınlama seramik üretiminin en önemli aşaması sayılmaktadır. Bu amaçla seramik atölyesinin bahçesine geleneksel bir fırın inşa edilmiştir. Bu çalışmadaki amaç seramik üretiminin bütün aşamalarını öğrencilerle tecrübe ederek kayıt altına almak olmuştur. Fırının yapımında kullanılan kerpiçlerden, harç yapımında kullanılan toprağa kadar bütün malzeme köy içindeki terkedilmiş kerpiç ev yıkıntılarından alınmıştır.

Köyde *pur* adı verilen seramik fırını iki bölümden oluşmaktadır. Alttaki *ateşlik* denilen ocak kısmı ile üstte yer alan ve pişecek kapların konulduğu *hincilek* adlı bölüm arasında yine kerpiçten yapılmış olan bir ızgara yer almaktadır. Üst bölüme pişirilecek kaplar *hincilek kapısı* ya da fırın üzerindeki baca açıklığından yerleştirilmektedir.

Bardakçı köyündeki seramik üretiminde; kullanılan kilin yapısına, seramik kapların cidar kalınlıklarına, astar kullanılıp kullanılmamasına, fırındaki farklı ısı seviyesine ve pişirme süresine dikkat edilmelidir. Geleneksel seramik 800-900 °C arasında pişmektedir. Başlangıçta çalı türünde yakacak ile tutuşturulan ateşe, ısı seviyesini yükseltmek ve harareti ayarlamak için belirli aralıklarla ve az miktarda odun da atılmaktadır. Isı seviyesi yeterli dereceye ulaştığında pişirilen kaplar kor halini almaktadır (Res. 9). Bu aşamada *ateşlik kapısı* kerpiçle örülerek çamurla sıvanmakta, böylece fırının yavaş soğuması sağlanmaktadır. İki gün bekledikten sonra pişme işlemi tamamlanan kaplar fırından çıkarılarak yıkanmakta ve kullanıma hazır duruma getirilmektedir (Res. 10-11).

Sonuç

Güzel sanatların bir dalı olan seramik sanatında farklı dönemlerde ve kültürlerde, farklı yöntem ve teknikler kullanılmıştır. Üretilen ve işlenen hammadde sanatsal, düşünsel ve beceri faktörleriyle estetize edilmektedir. Aslında tasarlanan/üretilen bir eseri, sadece bir “obje” olarak değil de sanatçının hayal dünyasının bir ürünü olarak da değerlendirmek mümkündür.

Seramik üretiminde her kültür gereksinim ve inançlarına göre yöresel bir biçim ve dekorasyon stili oluşturmuştur. Seramik üretimindeki bu farklı stiller, tarihsel süreçlerine bağlı olarak tanımlanmış durumdadır. Ayrıca seramik üretiminde cinsiyetler arası bir işbölümü bile genel hatlarıyla belirlenmiştir. Nitekim geçmişten günümüze genel olarak erkek sanatçıların seramiğin biçimlendirilmesi aşamasında yer aldığına inanılırken kadın sanatçıların daha çok seramik dekorasyonu ve stili konularında rol oynadıklarına inanılmaktadır.

Gönüllü olarak Van Bardakçı Köyü Seramik Atölyesi Uygulama Projesi’nde yer alan Arkeoloji Bölümü öğrencileri, iki aylık proje süreci boyunca seramik sanatını felsefi, antropolojik ve arkeolojik açıdan değerlendirmişlerdir. Bardakçı köyündeki atölyede seramik ustası Osman Eşme’nin rehberliğinde kil ile tanışan bu öğrenciler, bilgilerini uygulamaya geçirerek sanatsal yaratıcılıklarını keşfetme olanağı bulmuşlardır. Yoğun beden emeğinin yanına üretici düşüncelerini de katan öğrenciler, kili yoğurup, biçimlendirip pişirerek seramik sanatının keyfini çıkarmışlardır. Amatör ve çekingen adımlarla başlayan seramik üretimi, gittikçe profesyonelleşerek özgüveni yüksek sanatsal ve işlevsel tasarımlara dönüşmüştür. Katılımcı öğrenciler proje sonunda, severek bu sanatı devam ettirmek istediklerini ifade etmişlerdir. Üretilen seramik kaplar daha sonra Yüzüncü Yıl Üniversitesi Edebiyat Fakültesi girişinde sergilenerek projenin tanıtımı da sağlanmıştır.

Kaynakça

Alkan, E. (2008). *Bardakçı Kili Kullanılarak Sulu Çözeltiden Ağır Metal Uzaklaştırması ve Adsorbsiyon Kinetiğinin İncelenmesi*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Kimya Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Van.

Batmaz, A. (2016). Van/Bardakçı Köyü’nde Seramik Pişirimi. *Uluslararası Geçmişten Geleceğe Sanat Sempozyumu ve Sergisi. 26-28 Eylül 2016 Çorum. Bildiriler Kitabı*. Hitit Üniversitesi Yayını, s. 59-66.

Çalışkan-Kılıç, N., Kılıç, S. ve Çalışkan-Akgül, H. (2017). An Archaeometric Study of Provenance and Firing Technology of Halaf Pottery from Tilkitepe (Eastern Turkey). *Mediterranean Archaeology and Archaeometry* 17/2: 35-48.

Çiftçi, A. (2013). *Van Gölü Çevresi Topraklarının Kil Mineralojisi*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Jeoloji Mühendisliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Van.

Çobanlı, Z. ve Demir-Oransay, L. (2007). Geleneksel Seramik ve Çömlekçilik. Öney, G. ve Çobanlı, Z. (Ed.). *Anadolu'da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı*. Ankara. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını, s. 425-489.

Güner, G. (1988). *Anadolu'da Yaşamakta Olan İlkel Çömlekçilik*. İstanbul. Ak Yayınlar Kültür Serisi 16/5.

Işık, C. ve Erol-Işık, N. (2010). Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nin Bardakçı Köyüne Etkisi. *V. Uluslararası Van Gölü Havzası Sempozyumu. 09-13 Haziran 2009 Van*. İstanbul: Van Valiliği Yayını, s. 373-382.

Kılıç, S. ve Çalışkan, N. (2005). Van Gölü Havzası Tarihöncesi Seramiğinin XRD Analiz Sonuçları. *12 Ulusal Kil Sempozyumu 05-09 Eylül 2005 Van*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayını, s. 110-120.

Kılıçer, A. (2009). *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Kampüs Alanı Karot Örneklerinin Kil Minerolojisi*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Jeoloji Mühendisliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Van.

Kılıçer, A. (2010). *Van Gölü Havzası Killerinin Minerolojik Fiziksel Kimyasal Özellikleri ve Kullanım Alanlarının Belirlenmesi*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Jeoloji Mühendisliği Anabilim Dalı Doktora Tezi. Van.

Koşay, H. Z. ve Ülkü, A. (1962). Anadolu'da İptidai Çanak-Çömlekçilik. *Türk Etnografya Dergisi* 5: 89-93, lev. XXXVI-XLVII.

Yakupoğlu, T. ve Açlan; M. (2005). Bardakçı Kilinin Sedimentolojik ve Minerolojik Özellikleri. *12 Ulusal kil Sempozyumu 05-09 Eylül 2005 Van*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayını, s. 140-141.

Yalgın, A. R. (1940). Çok İptidai Çömlekçilik. *Türk Tarih Arkeologya ve Etnografya Dergisi* 4: 193-201.

Yalgın, A. R. (1946). Çok İptidai Çömlekçilik. *Çalışma Mecmuası* 12: 81-85.

Resimler

Resim 1. Ham kil güneşte kurutularak tokmakla dövölmüş ve sır elekten geçirilmiştir.

Resim 2. Puşi ve palur karışımının çiğnenmesi.

Resim 3. İstenen kıvama gelen kilden palur bloklarının hazırlanması.

Resim 4. Çark üzerinde kil kapların çekilmesi.

Resim 5. Çarkta çekilen kil kapların gölgede kurumaya bırakılması.

Resim 6. Kuruyan kil kaplara perdah işlemi uygulanması.

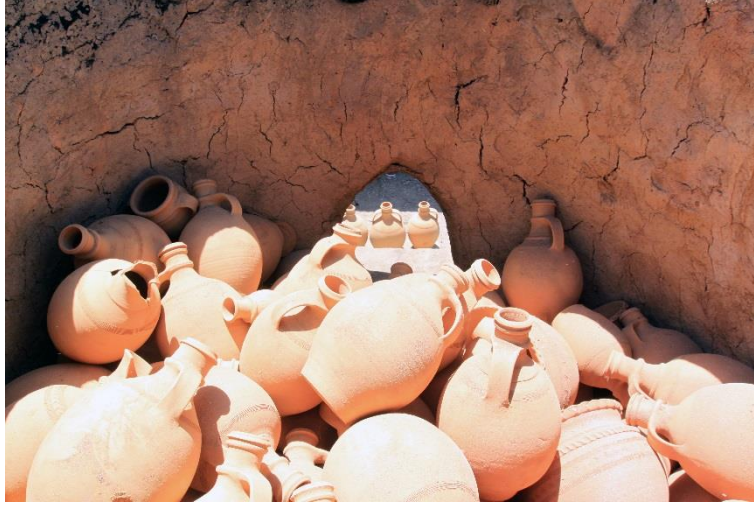
Resim 7. Pişmeye hazır hale gelen kil kapların fırına yerleştirilmesi.

Resim 8. Seramik fırınının yakılması.

Resim 9. Seramik fırınında pişirilen kapların kor haline gelmesi.

Resim 10. Pişen seramik kapların fırın içindeki görünümü.

Resim 11. Fırından çıkarılan seramik kapların yıkanarak temizlenmesi.